

כל הובי אישי שלו הפך בהכרח לסגנון לאומי. אמת המידה האישית שלו הפכה להשקפת עולם לאומית.

בן גוריון הסוציאליסט לא הפך את כל האומה לסוציאליסטית. בן גוריון הציוני לא הפך את כל האומה לציונית. אולם בן גוריון איש הצבא הפך את כל האומה לצבא.

האיש שדגל שלשום ב"עבודה עברית", שהכריז אתמול "ממעמד לעם", קבע עתה: "כל הארץ חזית, כל העם צבא!" הפלאנג הבטחוני חדר לכל שטחי החיים. לא היתה עוד תופעה, לא היה עוד מאורע, שלא היו קשורים במישרון די "עניני בטחון".

ישראל אינה המדינה היחידה בעולם שיש לה בעיות חמורות של בטחון צבאי. ארצות הברית צפויה לכליון מימני תוך חצי שעה — סכנה חמורה יותר אף מן הסיכוי הפסימי ביותר הקיים בלב ישראל. בכל זאת אין באמריקה עירוב חמומים בין ענינים מדיניים לבין ענינים צבאיים. המושג "עניני חוץ ובטחון" הוא המצאה ישראלית — תוצאה ישירה של העובדה כי דויד בן גוריון הוא גם ראש-משלה וגם שר-בטחון. בארצות אחרות ברור כי קביעת המדיניות נעשית על רמה שונה לגמרי מאשר הטיפול בעסקי נשק.

ההפרזה הזאת במקומו של הצבא בחיים הלאומיים — הפרזה שיש לה השפעה עמוקה על דמות הדור הצעיר — החלה ביום בו תפס כן גוריון את מקומו של גולומב המנוח. אין ספק שהיתה נמנעת אילו חי גולומב היום, וממילא היה נשאר שר-הבטחון.

אולם דויד בן גוריון רואה את צה"ל (לא לגמרי בלי צדק) כחלק מאישיותו. מאחר שהוא כמו לואי 14', משוכנע לגמרי כי "המדינה — זה אני!" הרי מובן כי "המדינה — זה צה"ל; וצה"ל — זה אני."

אין אלוהים מלבד הבטחון, ודויד בן גוריון הוא נביא הבטחון.

הנה רצה המקרה, ודויד בן גוריון נאלץ לקבל לידו את תיקו של שר-החינוך. רק זמנית, רק בימי משבר חולף, רק מחו"ס בריה. אבל האוזן חדת-השמיעה כבר מבחינה בצלילים חדשים.

ביום העצמאות עלתה חלוקת פרסי ישראל מטעם שר-החינוך לדרגת מאורע שווה-ערך עם מיצג עד צה"ל פני שר-הבטחון. ושר החינוך אף התלונן כי ריבוי הצופים במצעדו צה"ל יכול לעורר את הרושם השלילי שאנחנו עם מיליטריסטי.

שר-החינוך החוש הכריז בגאווה (אם כי בניגוד לעובדות) שישראל מוציאה יותר כסף על חינוך מאשר על בטחון.

אין צורך בדמיון פורה כדי לתאר מה יקרה אם בן גוריון יישאר שר-החינוך וימ"סור את תיק הבטחון לזולתו:

הצבא יחדל מלהיות מרכז החיים הלאומיים, צעצוע לראוה ומשיר-לכל-דבר, ויוכל להתמסר בשקט וללא הפרעה לתפקידו הטכני המקצועי של הגנה על גבולות המדינה.

"ועדת החוץ והבטחון" של הכ"נפת התפרק, ובמקומה תבוא "ועדת החוץ והחינוך".

הארץ תמלא מאורעות דרמטיים — מיב חני השכלה, הידוני תניף, מיבצע-מדעי, המבנים המכוונים של בתיה-הספר, הגר אים עתה ברוב חלקי הארץ, ייהרסו. במקור מס יקומו בנייני-פאר.

מיטב הנוצר יורום לתפקידו הוראה. בנות ישראל יסגרו לפרופסורים צעירים, כפי שהן סוגרות כיום לסגני-אלופים.

לא יהיה אלוהים מלבד החינוך, ודויד בן גוריון יהיה נביא החינוך.

יניי מועז להפליג בחלומות נועזים מדי ולהשמיע את התקפה שהממשלה תקבל הצעה שהמעמד לפני שנים — להקים מיי-ניסרוין מיוחד לעניני השלום הישראלי-ערבי, מעין משרד-המרחב, כדומה למשרד-החוץ.

מה היה קורה אילו היה דויד בן גוריון הופך "ראש הממשלה ושר השלום"? אילו קמה בכנסת "ועדת החוץ והשלום"? אילו הפך השלום השמי למשימת הדור?

אין כל פסק: השלום במרחב היה מושג תוך שלושה חודשים.

תוך הבלטת האופי השמי של התניף, היה בן גוריון משנה במהרה את רוח המדינה. אבל על כך עוד אין אנו מעינים לחלום. אם יישאר, לפי שעה, שר-החינוך — דיינו.

צ'יסמן

הרעיון האזוטר, היועץ המשפטי ה

חדש לממשלת ישראל: "תגובתי היא שאדם אשר נמצא 12 שנים בצל הגדרום, סובל עור גש חמור מאד וצריך לתת לו את שאר שניו תיו במתנה. חובה היא להבין את מצבו של צ'יסמן, שפעמים רבות ראה את הגדרום לפני עיניו, והיה קרוב למתח, ולהמיר את עונשו במאסר עולם."

שמואל הכהן-אבידור, עורך

פנים אל פנים: "האמת היא שלא התעניינתי בפרשת צ'יסמן. אך בדרך כלל, כשאני שומע על נטילת נשמה בידו אנשים ולא בידו שמים, הריני מזדעזע. לכן לא חשוב לי כלל מי הנאשם. אימנם לפי מצאת-הדת מותר להרוג אדם על פשעים מסויימים, אולם כבר אמרו חז"ל: מנהדרין שהרגה את הנפש אחת 70 שנה נקראת קטלנית. דברים אלו נאמרו לפני 2000 שנה, ואין ספק כי על אחת כמה וכמה הם תופסים גם בימינו."

אברהם גלונסקי, משורר; "הרי

גשתי התמרמרות איומה. ראשית, בגלל התי-נגדותי העקרונית לקיום עונש-המתח. אבל במקרה זה התמרמרתי במיוחד, כיוון שענין צ'יסמן קיבל צורה של התעללות ממש, ולא הריגה סתם."

מקסים גיין, משורר; "ראשית, לא

התפלאתי על שהרגו את צ'יסמן, כי חששתי מראש שלא יהיה להם השכל הדרוש כדי להתעלות מעל לטרגדיית הפרומאלית של המשפט. שנית — בכל זאת לא הודעו עתי במידה שהודעו רבים אחרים, כיוון שבכל חלקי העולם לא רואים דברים כזו חמור ויום — אם כי מקרים אחרים לא נזכרו לפיר-סום כה רב. המעשה עצמו הוא מעשה-זוועה. בעונש מסוג זה אי אפשר להיטיב את ה"חברה."

ד"ר הרצל רוזנבלום, עורך ידי

עות-אחרונות: "תגובתי להמתת צ'יסמן היתה שלילית. אבל שלא יובן מדברי כאילו אני נגד עונש-מתח. הדין הפוך מזה: אני חסיד גדול של בעונש הזה, כיוון שלדעתי יש להשתמש בו כנגד כל מעשה רצח ופשע פלילי מפורש מאותו סוג."

"אני רואה בכיטול עונש-המתח בישראל צעד שאין להצדיקו ושכתוצאה ממנו רבו מקרי-הרצח בארץ."

"אמנם, איני בדעה שהנהגת עונש-המתח תחסל את הרציחות במדינה, אך אני מאמין שהוצאה להורג של רוצח-אדם חקטין את מספר הפשעים מאותו סוג בישראל."

"אני גם חושב, שאם צ'יסמן באמת ביצע את הפשעים שיוחסו לו, כפי שנוקב עליידי בית-המשפט האמריקאי — דינו מתח, בין שהוא סופר מוכשר ובין אם לאו."

"אך בכל זאת הייתי נגד המתח. וזאת מן הסיבה שכבר תשע או עשר פעמים במשך

שזונסקי

דנדאו

11 השנים האחרונות, נדחה ביצוע גורדין זה. המקרה עצמו הינו עונש, שאינו נופל במשמורת מעצם ביצוע פסק-דין המתח, ור אולי אף עולה עליו. וכיוון שכך, היה מן הצדק לבטל את ביצוע פסק-הדין הסופי."

לפי מחקרים אמריקאיים הלכה וגברה ההתעניינות בעולם, במשך 11 שנים, במאבקו של קאריל צ'יסמן נגד גזרות הציאניד הממיתות. אף-על-פי שצ'יסמן חזר בנוסחות שונות על תכסיסיו המשפטיים להצלת חייו, לא פגה התעניינות הקהל. להיפך: הספרים שכתב המשיכו להיות רבי-מכר גם בחודשים בהם לא זכה מאבקו לפרסום רעשני ומתוזז. אולם בשעה שההתעניינות במאבק היתה כללית, הרי הרגשות כלפי, "השווד בעל הפנס האדום" היו מעורבים. השבוע, אחרי שהומת בתא הגזים בעלי ריח האפרסק של מדינת קליפורניה, פנו כתבי, "העולם הזה" בשאלה:

מה היתה התגובה הראשונה שלך לשמע

המתת צ'יסמן?

לקבור את עפרו של צ'יסמן. אילו היה יהודי, היה נקבר כצדיק, אף-על-פי שנהרג בידו אחרים על עוונות פליליים. וזה מן הטעם: שמה ברע האחרון שב חזר בו תשובה, כנאמר: במקום שבעלי תשובה עומ' דים — גם צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד."

יוסף ירון, שחקן הקאמרי; "עקבתי

אחרי הענין שנים רבות, ולבסוף חשבתי כי הוא איבד את האקטואליות שלו, כלומר: שבגלל איבוד האקטואליות של הענין, צ'יסמן לא יומת. לכן כאשר נודע מה היה בסופו, היתה תגובתי הראשונה התחלחלות והודע' עות נוראה."

מושה סנה, ח"כ מק"י; "תגובתי

הראשונה היתה: זה מה? עוד הדגמה של ה' דמוקרטיה והמשטר האמריקאיים. כי ישנו נוהג לפיו נידון למתח, שתבל החנק שלו נקרע — אין מעלים אותו שנית על הגדרום. עם צ'יסמן היה הדבר הפוך: 12 שנים סבל עיריית דין ועינויים רבים, ולבסוף לא יכלו האמריקאים להתגבר על רגשותיהם ותלו אותו."

אריה שטיין, דובר עיריית תל

אביב: "אחרי שהרגו את צ'יסמן פעם אחרת פעם במשך 12 שנים, שבו והרגו אותו פעם נוספת."

דינה פייטלסון, מרצה לחינוך;

"אני חושבת שאסור היה להמתת את צ'יסמן; לא רק מפני שהפרשה המשפטית נמשכה 11 שנים — אלא משום שלדעתי אסור לה'

חוסיון

דרור

מית אפילו פושע אחד, שאינו נאשם ברצח, ואילו לצ'יסמן לא ייחסו האשמה זו. אני בעד זה שימיתו רק כאלה שמבצעים ממש מעשה רצח."

אייבי נתן, בעל מעדנת קאל"י

פורניה: "המתת של צ'יסמן צודקת. מדוע מותר היה להמתת, במשך כל השנים האלה, עשרות פושעים אחרים? האם מגיע לו יחס מיוחד רק משום שהוא אינטלקטואלי יותר משאר אלו שנהרגו? אם בכלל קיים עונש-מתח, חייב היה צ'יסמן למות ממש כמו פושעים אחרים. ואני חושב שהוצאתו להורג היא הפחות מחפירה מכל שאר המתות."

אריה אברמוב, ד"ר לרפואה, ה'

עוסק במחקר הדם: "זהו מעשה אכזרי, כי אי אפשר למתות אדם 11 שנים. אם הוא אשם, צריך להוציא אותו להורג מיד אחרי המשפט. אסור היה לאפשר לו להתמודד זמן רב כל-כך בערכאות משפטיות."

צ'יסמן אפילו 20 איש, לא היה צריך להרגו.

שני הספרים שכתב מכפרים על מעשים כי אלו, כי בהם הוא הראה לאנשים דרך כיצד להירפא מן הפשע. יתכן שאילו היה נשאר בבית-הסוהר, היה כותב עוד ספרים מעניינים וחשובים."

מושה ערמוני, איש לח"י שנידון למתח ונחון עליידי האנגלים, כעת פקיד בעיריית תל-אביב: "אני אנטי, בכל הקשור להמתת צ'יסמן. המעשה הזה בלתי מובן לי. אבל עקרונית, אני מחייב את קיום עונש-המתח. ביחוד במדינתנו; כיון שגל הפשעים

מגיד

בן-ענתו

מסוג מעשיו של צ'יסמן הולך וגובר בכל העולם, ורק עליידי עונש-מתח אפשר לרסן אותם במקצת."

יוסף סרלין, ח"כ הצ"כ; "תגובתי

הראשונה היתה שהספרות העולמית הפסידה כשרון כתיבה גדול, שמעטים היו כמוהו ושהיה יכול להיות סופר רציני ביותר; ו"חבל"

ד"ר פפיטה האורתי, מרצה ל'

פילוסופיה באוניברסיטת אוקספורד וירוש' לים: "אין לי תגובות לכך. המתת צ'יסמן כל-כך חרוקה מענייני, עד שאיני יכולה לומר כן או לא, בעד או נגד."

אריה איינשטיין, שחקן בצל'

ירוק: "אם האשמות שצ'יסמן הלאשם בהן נכונות והוא באמת עשה את כל הפשעים האלו — הייתי ברצון שמשמש כלילי מתנבם, ללא תשלום — ומבצע את פסק-דין המתח כמו יד."

אמנון דרור, עתונאי; "תגובתי ה'

אשונה היתה הרגשה כבדה של זוועה. בראש ובראשונה חשבתי על דעת-הקהל ה' אמריקאית החובבת מעשים דראמטיים, ואשר השתעשעה, במשך 12 שנה, במשחק הזה של הצלתו ברע האחרון. מה שזועזע אותי במיוחד הוא הנהג האיום, המתיר לחמישה אנשים לחוות ברצח ולתאר אותו בפרוטרוט. חוץ מזה, המתח של צ'יסמן היה ברובו ונג' שך שבע דקות תמימות. אני זוכר שאחרי המתת הונג הקומניסטי אתיל ויוליוס רוני' ברג הייתי במצב-רוח דומה, מפני שה' עתונאים תיארו כיצד נוכחו לדידתם בטכס הריגתם ובגילוח שערותיהם. המתת צ'יסמן הינה מעשה זוועה חולני, שראוי שלא יהיו כאלו המסתוריים-האנושית."

חיים לנדאו, ח"כ תנועת-החרות;

"המעשה נראה לי כמזור, מזור מאד. לקחת גוי, להחזיק אותו במשך 11 שנים ולבסוף לתלות אותו בחפזן גדול כל-כך, בגלל טעות טלפון? כן, זה מזור."

הרסה בן-ענתו, עורכת-דין; "בעק'

רון אני נגד עונש-מתח בכל התנאים. אך במידה ועונש זה קיים עליי החוק, הרי שדחיה למשך שנים שנגרמה בגלל צ'יסמן עצמו — אינה מצדיקה את אי-ביצוע גור' הדיו."

מושה רב מגיד, עסקן חברה

קדישא: "כל השנים עברתי על הענין בריפ' רוף, ולמרות שאני מתנגד לעונש-מתח, לא הקדשתי לו משנה רבה. בכל זאת, הלא לאתי על כך, שמהל בית-הקברות לא רצה